

'Het is geen goed teken als marxisten zeggen dat de kandidaten van je partij te ver afstaan van de globale werkelijkheid.'

Columnist
THOMAS L. FRIEDMAN
over de kritiek van Fidel Castro op de Republikeinse voorverkiezingen. Castro had het over de grootste competitie ooit in idiotie en onwetendheid (in de International Herald Tribune).

AUTOMATISCHE LOONINDEXERING DEUGT NIET

De laatste dagen deden enkele notoire CD&V'ers nogal wat stof opwaaien door hun suggestie om de automatische indexverhoging een keertje over te slaan. Een idee dat niet meteen moet worden afgeschoten, zegt **GERT PEERSMAN**, want er zijn best wat nadelen verbonden aan die automatische loonindexering.

De loonindex is een ziekmakend medicijn

GERT PEERSMAN

Wie? Doceert economie aan de UGent.

Wat? De vraag is niet of de levensduurte in de lonen moet worden verrekend, alleen moet dat niet automatisch gebeuren.

Waarom? De koopkracht stijgt er niet door en in crisistijden is het ronduit gevaarlijk.

Andere landen die een systeem van automatische loonindexering hanteerden, schafte dat één voor één af. België zou daar het best ook werk van maken. Er zijn weinig of geen voordelen aan het automatisch indexeren van lonen, zeker als je die vergelijkt met de kosten. En als men toch een automatische koppeling wil behouden, dan is het optimaal om dat te doen volgens de inflatiedoelstelling van de ECB.

Als Europa geconfronteerd wordt met een stijgende inflatie, dan zet die stijging zich bij ons langer door dan in de andere Europese landen en dat door ons huidige automatische loonindexeringssysteem. Door de automatische koppeling van de inflatie aan de lonen, stijgen immers bij inflatie de lonen, waardoor op haar beurt de inflatie weer toeneemt, de lonen geïndexeerd worden enzovoort. Dat noemt men tweede-ronde-effecten. Uit onderzoek blijkt dat de uiteindelijke prijsstijging daardoor dubbel zo groot is. De tweede-ronde-prijsstijging verslechtert de competitiviteit van ondernemingen, waardoor de economische activiteit daalt. Minder productieve arbeiders verliezen hun baan en worden vervangen door machines.

Omgekeerd, wanneer de inflatie daalt, dan is dat bij ons meteen ook meer het geval dan in de buurlanden. In feite krijgen de werknemers dan een te beperkte loonstijging, wat de competitiviteit en de export verbetert. De verbetering van de werkloosheid die daarmee gepaard gaat, is echter veel milder dan de verslechtering bij opwaartse tweede-ronde-effecten. Het vervangen van arbeiders door machines is niet omkeerbaar, en sommige werklozen, zoals bruggepensioneerden, verdwijnen definitief van de arbeidsmarkt. Het nettoresultaat is een sluipende afname van de werkgelegenheidsgraad, niet toevallig een pijnpunt van de Belgische economie.

Toen Nederland de automatische koppeling tussen stijgende prijzen en stijgende lonen in 1982 afschafte, was de werkgelegenheidsgraad er 2 procent lager dan bij ons. Vandaag is die 15 procent hoger. België blijft de uitzondering waar het systeem halsstarrig in stand wordt gehouden. Als je de debatten volgt, blijkt dat echter om redenen te zijn die geen steek houden. Ik pik er de meest populaire uit.

Koopkracht, crisis en energieprijzen

Het meest gebruikte argument is dat een 'afschaffing de koopkracht zal uithollen'. Een dergelijke stelling gaat niet verder dan stemmingmakerij. De discussie gaat niet over de vraag of de levensduurte al dan niet in de lonen moet worden verrekend, de discussie gaat

In landen als Nederland en Oostenrijk, die de automatische loonindexering niet hebben, is de koopkracht zelfs meer gestegen dan in België. Iets om over na te denken? © Wim Kempnaers

over het feit of dat blind en automatisch moet gebeuren. Hoe kan je anders verklaren dat de koopkracht in gelijkaardige landen zonder het automatisme (Nederland, Oostenrijk en de Scandinavische landen) historisch minstens evenveel en zelfs meer gestegen is dan in België?

Een ander populair argument is dat 'het systeem de binnenlandse vraag ondersteunt, zodat de economie beter standhoudt tijdens een economische crisis'. Dat is een oneliner waarvan niemand het mechanisme kan uitleggen. Tijdens een recessie of crisis daalt de inflatie normaal gezien en stijgen de lonen dus ook minder. Loonindexering kan dan onmogelijk de binnenlandse vraag of koopkracht ondersteunen. Automatische indexatie is zelfs gevaarlijk tijdens een crisis, omdat een deflatie-spiraal - een neerwaartse loon-prijzen-spiraal - om de hoek loert.

Aanhangers argumenteren dan maar dat 'het echte probleem de inflatie is en de stijging van de energieprijzen'. Dat onze energieprijzen te hoog zijn, staat buiten kijf. Maar was het systeem van automatische loonindexering niet net ontworpen om ons in te dekken tegen inflatie? En nu blijkt het volgens hen niet te wer-

ken, uitgerekend omdat er inflatie is... Dat kan je vergelijken met het nemen van een medicijn tegen een bepaalde ziekte. Alleen werkt het niet op het moment dat je de ziekte ook werkelijk krijgt, en word je zelfs nog zieker door de bijwerkingen. Je zou voor minder stoppen met het medicijn.

Europese Centrale Bank

Als men er dan toch voor kiest om de lonen automatisch te indexeren, dan mag dat niet gebeuren zoals dat nu het geval is. Uit academische literatuur blijkt dat de indexering het best gebeurt volgens de inflatiedoelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB), tenminste als die inflatiedoelstelling geloofwaardig is.

Voor lonen kan je dat als volgt uitleggen. De ECB heeft als primaire doelstelling een inflatie van 2 procent voor de gehele eurozone. Gemiddeld realiseert ze die doelstelling ook. Dat betekent dat de levensduurte in heel Europa gemiddeld met 2 procent stijgt, en dus ook de lonen van onze handelspartners. Een jaarlijkse automatische loonstijging van 2 procent verzekert dan niet alleen het behoud van koopkracht voor de werknemers, ook de competitiviteit van de ondernemingen evolueert samen met die van de buurlanden. Bovendien worden vooral schadelijke tweede-ronde-effecten en alle bijhorende kosten per definitie uitgesloten. Een dergelijke indexering kript dus ook de werkgelegenheidsgraad op.

Deze aanpak heeft nog voordelen. Zo is het moeilijker voor producenten, bijvoorbeeld uit de energiesector, om exuberante prijsstijgingen door te voeren. Bij het huidige koppelmingsmechanisme reageert de vraag naar bijvoorbeeld energie weinig op een prijsstijging, omdat men ervoor wordt gecompenseerd met een loonstijging. Bij een vaste loonstijging zal het prijsmechanisme meer zijn rol kunnen spelen.

Wil je de lonen toch automatisch indexeren, doe dat dan volgens een Europese inflatiedoelstelling